

הנהגות לשבת קודש

מהנחך הארכיון של מתימן יבוא (my1.co.il)

בס"ד - כל הזכויות שמורות (c) ל בית מדרש בין הזמנים
הנהגות לשבת קודש

למו"ר הרב חיים רבי שליט"א

- פרק א - ערב שבת
- פרק ב - ההכנות לשבת
- פרק ג - שולחן ערוך
- פרק ד - ליל שבת
- פרק ה - הנהגות בשבת
- פרק ו - יום השבת
- פרק ז - שמור וזכור
- פרק ח - הנהגות כלליות
- פרק ט - מלוה מלכא

פרק א - ערב שבת

הנהגות השייכות לימות השבוע בכלל ולימי שישי בפרט להכנה ולצורך שבת קודש

א "זכור את יום השבת לקדשו" (שמות כ,ח). בכל ימות השבוע יש לזכור את השבת ולהתכונן לקבלתה, כמו שמתפוננים בערב יום הכפורים ממש. (עיין רמב"ן פרשת יתרו).

ב חובה קדושה לקרא שנים מקרא ואחד תרגום ביום ששי לאחר תפלת שחרית. ומי שקשה לו בזמן זה יכול לקרא בליל שבת קדש לאחר הסעודה. וזה קודם לשאר הלמודים.

ג. יש הנוהגים לעשות כל ערב שבת התרת נדרים להכנס לשבת בטהרה, כמו בערב ראש השנה וערב כפור.

ד. הרב מרדכי שרעבי זצ"ל היה עושה תענית דבור כל ערב שבת, ואשרי הזוכה לכך.

ה. רצוי להתחיל בכל ההכנות לשבת קדש מיום רביעי ותמישי ולא ביום ששי, שהזמן קצר והמלאכה מרבה.

ו. טוב להכין ולסדר את שלחן השבת מיום ששי בבקר, ועל כל פנים לא לאחר את ההכנות האחרונות לשעות הסמוכות לשבת.

ז. יש לעשות את כל ההכנות הנצרכות לשבת קדש בשמחה ובזריזות (בן איש חי פרשת לך לך שנה שניה הלכה א).

ח. כדאי לסדר ולחלק תפקידים לכל בני המשפחה בהכנות לשבת, הן בדברים רוחניים והן בדברים גשמיים. ועל ידי זה יהיו כלם שתפים באוירת השבת הנכנסת.

ט. תפקידו של האיש לעזר ולסייע בעריכת הקניות לשבת כפי כחו, ויש בזה גם צניעות וזריזות (אורח חיים סימן רנ סעיף א).

י. יש להשתדל לנוח מנוחת צהרים כדי להיות ערניים בסעודת השבת עם כל בני המשפחה. ומכל מקום לא לנוח סמוך לכניסת השבת משום בל תאחר.

יא. בימות החורף שימי קצרים מאוד, עדיף להקדים את המרחץ לכבוד שבת לליל ששי להוריד מהמטלות של ערב שבת, ובפרט אדם הרגיש לקר שאם ירחץ ביום ששי ויצא מיד, יכול להצטנן ולהפסיד מצוות.

יב. אם נוסעים לשבת לעיר אחרת יש להקפיד לתכנן את היציאה כך ששעה לפני כניסת השבת יגיעו כבר למקום ששובתים בו, וכגון אם כניסת השבת בשעה 4.00, שכבר בשעה 3.00 יגיעו למחוז חפצם, כדי שלא תצא על ידם שום תקלה חס ושלום.

יג. על אבי המשפחה להכין חדושי תורה וספורי צדיקים כדי לאמרם בסעודות השבת לבני המשפחה.

יד. יש הנוהגים להוסיף לסיר החמין והתבשיל, וכן לדוד המים החמים ולחלות וכל כיוצא בזה יותר מהמצטרף להם, וזה כדי

לתת מהם לאחרים שנגרמה להם תקלה כל שהיא ונשארו ללא מאכלי שבת.

טו כל מי שישתדל להתחזק מאד בביתו בקדשת השבת ובתכונות המצטרפות לה, הרי שישפיע בעקיפין מהר מאד על כל בני משפחתו שינהגו כך (הרב מבריסק זצ"ל).

טז חברת שומרי שבת המזהירים על קדשתה, מעלתם גדולה מאד, ועל כל פנים יזהר ויזהיר את בני משפחתו, ויעוררם על זמן כניסת שבת קדש וכיוצא בזה, ויזכו בעבור זה המתחזקים תמיד במצוה זו לבנים גדולי ישראל (משנה ברורה סימן רנו סק"ב).

יז יש ענין להקים גמ"ח להטבלת כלים כל ערב שבת, ואשרי הזוכה לכך.

יח יש להזהר מאד שלא לכעס ולהקפיד בערב שבת, משום שהשטן מתגרה בשעות אלו באפן מיוחד, ועושה ככל יכולתו להכעיס את בני הבית.

יט "בואי כלה". בשבת קדש מתחתנים עם הכלה - היא שבת מלכתא - ומתיחדים עמה יחוד הראוי לעליה רוחנית, וכל דבור חל או כעס וכיוצא בזה מבטל את מצות היחוד.

כ יש להרבות בעידוד לאשה ולבני הבית על פעלים, ולהרבות בשבחים על טרחם למען בני המשפחה לכבוד שבת המלכה.

כא טוב להקדים את כניסת השבת ולאחר את יציאתה עד כמה שאפשר (שבת ק"ח:).

כב יש לקבל את השבת קדם כניסתה באמירת "בואי כלה", ובתקוני הזהר (תקון מח) כתוב: וכל המוסיף מוסיפין לו נפש יתרה בשבת וכל הגורע וכו', ע"ין שם. שאנו נקבל את השבת ולא שהשבת תקבל אותנו. (ועיין הליכות עולם חלק ג עמ' עב).

כג יש לקבל את השבת מקדם ככל האפשר, שפידוע שומרי השבת גם אם יצטרכו להתיסר בגהנם לתקון נפשם, לא יענישו בשבת, וכל השבת תהא להם מנוחה מן היסורים, ומאותה שעה שמתחיל האדם להתעסק בצרכי השבת מתחיל הוא את מנוחתו שם (רבינו החפץ חיים זיע"א בספרו שם עולם סוף פרק ד בהגהה).

כד ישמח לקראת שבת כיוצא לקראת המלך, וכיוצא לקראת חתן, וכלה (אורח חיים סימן רסב סעיף א).

כה יש ענין לתת צדקה בערב שבת, ויכינו מטבע לצדקה קדם הדלקת הנרות, וכמו כן יש לתת צדקה קדם הפרשת חלה

ובליל טבילה (בן איש חי פרשת לך לך שנה שניה הלכה ו).

כו לפני תפלת מנחה יטעמו בני הבית מעט מאכל ומשקה כדי שלא יהיו רעבים בערב ובהולים לקדש על היין ועל ידי זה יקצרו באמירת אשת חיל ויהי רצון שלפני הקדוש יוש להוסיף מה שכתב הפלא יועץ (ערך הנאה): "מנהג אנשי מעשה לאכל או לשותות שום דבר שערב לחכם קדם קבלת שבת כדי לקבל שבת בשמחה".

כז כשיצא מביתו לבית הכנסת אינו צריך להתעכב כדי לראות את אשתו מדליקה נרות (הליכות עולם חלק ג עמ' מט). אלא אדרבה מוטב שיקדים לצאת לבית הכנסת עם בניו ויקרא שם שיר השירים וכדומה.

כח כשיצא מביתו לבית הכנסת לא ישכח להודות לאשתו על כל הטרחתו הסדר הנקיון והתבשילים ושאר הדברים שהכינה לכבוד השבת.

כט כשיצא לבית הכנסת יזרח את בני ביתו להדלקת הנרות ויעין בהרף עין בעיניו הבית כגון הפלטה ושעון השבת אם מסדרים ושדוד החשמל כבוי וכל כיוצא בזה ואז יאמר "שבת שלום" וימהר לבית הכנסת בשמחה (אורח חיים סוף סימן רס).

—

פרק ב - ההכנות לשבת

חשיבותם של ההכנות לשבת קודש, וההכנות הנדרשות בגשמיות וברוחניות

א צא ולמד על גדל חייב ההכנות לשבת וחשיבות מצות ענג שבת עד שהתירו ללוות ברבית דרבנו לצרף מצוה יקרה זו (לוי חן סימן א). אף שבדרך כלל יש להמנע מללוות אפלו הלואות סתם המותרות מעיקר הדיו, כידוע.

ב אם אין באפשרות האדם אלא כדי קניית נר שבת או יין לקדוש, עדיפה קניית נר שבת, משום שלום הבית המתרבה עם רבוי האור (שבת כג). ומכאן שתוספת שלווה משפחתית היא שלום בית וצריך לדקדק בה ביותר.

ג יש להשחזיז את הסכינים בערב שבת, וכן לפנות את קורי העכביש וכדומה. בית נקי ומסדר הוא מקבוצ השבת (אורח חיים סימן רנ סעיף ב).

ד. כדאי להכין מלפני השבת את כל הסלטים והמאכלים הדורשים הכנה וטרח מרבה, ובפרט אותם מאכלים אשר יש בהכנתם דיני לישנה סחיטה וטחינה וכדומה. ורצוי להקדים את הכנתם לערב שבת כדי שהכל יעשה בישוב הדעת, וכאמור.

ה. ראוי ונכון לאפות חלות לכבוד שבת קדש, ולקיים מצות הפרשת חלה.

ו. במדת הצרכ יש להכין מים חמים לשבת, ורצוי להניחם במשך השבת במחם עם ברז, ולא בקומקום רגיל, מתמשך לחלול שבת היכול להגרם על ידי זה.

ז. יש להכין לצורך שטיפת הכלים בשבת ספוג העשוי רשת ניילון, בכדי למנוע חשש כבוס או סחיטה, וכמו כן לפנות את כל אביזרי הנקיון שהם "מקצה", וגון ספוגים וסמרטוטים רטובים, כריות נקיי סקוטשברייט וכיוצא בהם.

ח. צריך לנתק את הנורה במקרה, ורצוי להוציאה לגמרי, וכמו כן כל מוצרי החשמל שאינם בשמוש יש להוציאם מהשקעים, וגון מהתז טייפ וטלפון וכיוצא בזה.

ט. יש לכוין את שעון השבת, ולהדליק אור בחדר המדרגות ובחדרים הרצויים.

י. לסלק את כל דברי המקצה הנמצאים בהשג יד ובמקומות שמשתמשים בהם בשבת.

יא. מתגים של חשמל הנמצאים במקומות דחוקים שהעוברים ושבים שם יכולים לגרום לכבוי האור והדלקתו, וכן בית שיש בו ילדים קטנים העלולים לכבותם בשבת, יש להדביק את מקום המתגים או לכסותם בצורה שלא יהיו נתנים לכבוי בקלות.

יב. לכתחלה ראוי לפתח את קפסאות השמורים ואריזות המאכלים הממתקים והתרופות, וכן פקק הבקבוקים של יין וכדומה לפני כניסת השבת.

יג. כמו כן יש לחתך ולהכין מפות ניילון חד פעמיות, [וישנה עדיפות לחד פעמיות בזה שמונעים טלטול מקצה בשלחן בשעת הפנוי, שבסיום הסעודה משליכים את המפה עם הפסלת שעליה לאשפה], וכן שקיות אשפה שקיות אוכל ונייר טואלט כפי הצורך.

יד. טוב להפריש תרומות ומעשרות גם מהתפרות והירקות הנמכרים בשווקים ובתניות, והמהדרין מפרשים גם ממוצרים בעלי הכשר מהדר, ויש בזה טיבותא שמחנך את בני ביתו שלא לסמוך על אחרים בכשריות והדורי מצוה].

טו מצוה להכין את בגדי השבת, לכבסם ולגהצם "לכבוד שבת".

טז טוב ליחד נעלים לכבוד השבת, ולצחצחם לכבוד שבת קדש. ותפקיד נפלא הוא לאחד מבני המשפחה לצחצח את נעליהם של כל בני הבית.

יז יש להתרחץ ולהסתרק ולקלע השער, משום שדברים אלו אסורים בשבת.

יח מאותה סבה יש לחתך ניר טואלט וטישו לצורך בני הבית בשבת, וגם זה יכול להיות תפקידו של אחד מבני המשפחה.

יט מצוה למשמש ולבדק בכיסים ובכלים שאין בהם חפצים כל שהם, שלא לעבר על אסור טלטול ומקצה (משנה ברורה סוף סימן רנב).

כ כדאי להכין רשימה של כל צרכי המכלת הפרות והירקות שרגילים לקנות, ולעבר עליה בכל ערב שבת לודא שלא חסרו כלום.

כא יש ליפות את הבית ככל שאפשר לכבוד שבת קדש בסדר ונקיון (אורח חיים סימן רסב סעיף א). וראוי לצמצם בכך בשאר הימים כדי לכבד את השבת, על ידי שנכר שהבית יפה ומכבד יותר לכבודה (שם סימן רמב סעיף א).

כב צריך להכין את הכלים היפים ביותר לשלחן השבת (שבת קיט).

כג להכין נרות שבת, וראוי שיהיו נרות הדולקים בשמן זית, וזהו תפקידו של הבעל (בן איש חי פרשת נח שנה שניה הלכה ו).

כד אשרי הזוכה להביא כמה מיני בשמים לבית הכנסת לזכות את הרבים לברך עליהם לאחר התפלה. ויש בזה גם נחת רוח גדול לנפטרים שנמביאים כן לעלי נשמתם (בן איש חי ריש פרשת ואתחנן שנה ראשונה).

—

חשיבותם של סעודות השבת כמצוה רוחנית, ותועלתם אף מבחינה גשמית ממש לכל בני המשפחה, וההנהגה הנאותה במהלכן להגיע לתכלית זו

א. סגלה להנצל ממחלות קשות וחלומות רעים, להקפיד מאד באכילת שלוש סעודות בשבת (מקדשי שביעי).

ב. יושב ביראת כבוד בשלחן השבת, וישאר עם בגדיו המכבדים גם בשעת הסעודה (פלא יועץ ערך אכילה).

ג. לאכל בשלחן שבת בכלים נאים ביותר, וזהו כבוד השבת.

ד. כשראש המשפחה מברך, על כל בני הבית להקשיב ולכן לצאת ידי חובה, ועונים אמן בכונה, ולכן אומר המקדש לפני הברכה סברי מרנן, להסב את תשומת לבם של בני המשפחה לברכתו. ומשום כך כדאי גם לפני ברכת המוציא לומר מלת זרוז כלשהי שתגרום לבני הבית להקשיב לברכה ולכן.

ה. בשלחן שבת צריך שיהיה אש"ל, ראשי תבות: אכילה- כלומר להקפיד באכילת שלוש סעודות ובמאכלים מיחדים לשבת. שירה- שירה בצותא ובהתלהבות לעליה רוחנית. למוד- דברי תורה על פרשת השבוע ותהלים בצותא. וכן שנים מקרא ואחד תרגום לאנשים, ופרוש רש"י על התורה לנשים.

ו. יש ענין לחזר ולעזר בפה את כל המצוות שמקים האדם בשעת עשייתם, ולכך כדאי לעזר בפה את המצוות הנעשות בשלחן השבת. והם: א) כבוד שבת - בגדים וכלים נאים. ב) ענג שבת - מאכלים טעימים ומשבחים. ג) שמירת שבת, ובכללה יראה בשבת [לשטת היראים, וכדלהלן]. ד) סעודת שבת - חיוב שלוש סעודות. ה) גטילת ידים. ו) לחם משנה. ז) טבילת הפת במלח שלוש פעמים. ח) דג בשבת. ט) אכילת חמין בשבת. י) שירה בשבת. יא) דברי תורה על השלחן. יב) לאכל לשם שמים (אורח חיים סימן רלא). ובסעודה שניה נוסף יג) כבוד יום קודם לכבוד לילה.

ז. לנצל את שלחן השבת לדבר דברי תורה, ובפרט בדברים שבני המשפחה צריכים בהם חזק, ולעזר על כך באהבה ובדרכי נעם, ודברי חכמים "בנחת" נשמעים.

ח. שלוששים ותשע מלאכות אסורות בשבת. לעזר ולבאר בכל שבת מלאכה אחת על פרטי אסוריה ואופני ההתר שבה ואפילו דקה אחת.

ט. לתת לילדים להביע את עצמם באמירת דברי תורה על פרשת השבוע וכדומה, ואפילו בקריאת פרק תהלים אחד בפני כלם. וכמו כן להרגילם לשיר ואפילו שיר קצר בתור התחלה, וכגון "כי מציון" וכדומה, וכך יוסיפו משבת לשבת והתוצאות

י. להקפיד באמירת ברכת המזון מלה במלה, בהתלהבות בנגון ובשמחה.

יא. להגיש בתוך הסעודה ולאחר ברכת המזון פרות ומיני מגדנות לברך עליהם, בכדי להשלים למאה ברכות (אורח חיים סימן רצ).

פרק ד - ליל שבת

סדר ליל שבת, וההנהגות השייכות בעיקר בסעודת הלילה

א. כשחוזר מבית הכנסת מתפלת ליל שבת לביתו עם בניו ועם המלאכים המלוים אותו, יאמר "שבת שלום" שלוש פעמים לבני הבית בשמחה ובאהבה, וימשך בברכת השבת שלום.

ב. לפני אמירת "שלום עליכם" בעוד המלאכים נמצאים בבית, יברך את בניו ואת בני ביתו כנהוג, ויסיף לכל אחד ברכה בלשונו ובפרט לדברים הנצרכים לו, וקגון אם יודע בבנו שצריך להתחזק במדה מסימת או בבתו שצריכה להתחזק בצניעות, או שזקוקים לישועה בפרט מסיים שיברכם על כך באותה שעה, והמלאכים עונים אמן על ברכתיו, וכמו כן להוסיף פסוקים ושימך וגו' (בראשית מח, כ), וברכך וגו' (במדבר ו, כד), איש אשר כברכתו ברך אותם.

ג. לאחר מכן יתחיל "שלום עליכם" בשמחה ובמתינות, ונוהגים לחזור על כל בית שלוש פעמים. אולם הנהגה יפה אמר מרן הגאון רבנו עובדיה יוסף שליט"א, והיא שעדיף לקצר באמירת "שלום עליכם" ויאמר כל בית פעם אחת אם על ידי כך יוכל להרחיב יותר בדברי תורה בתוך הסעודה.

ד. לא למהר לקדש על היין, אלא להאריך בשירת "אשת חיל" והפיזטים וכן יהי רצון שלפני הקדוש, ולכן קדם תפלת מנחה יטעמו בני הבית מעט להשביע רעבונם, וכך יקדשו מתוך ישוב הדעת.

ה. כשיש אורחים וכיצא בזה והם רעבים ועיפים, אין להאריך בפיזטים וביתו רצון שלפני הקדוש, ואפשר לאמרם לאחר מכן שהמלאכים אינם ממהרים, והתפץ חיים זיע"א היה מקפיד בכך, ובפרט כשמביאים אורח עני לסעודות השבת.

ו. לפני הקדוש לשוב ולהודות לאשה ולבני הבית על כל הטרח בעריכת שלחן השבת, ולהרבות ולפרט לפי הצורך.

ז. לפני הקדוש ירהרר בתשובה שיהא כשר לעדות, שהרי בקדוש מעידים אנו על מעשה בראשית.

ח. באמירת הקדוש בליל שבת ישמח שמחה גדולה שזכינו לקדושת השבת. כי זוהי מתנה של אהבה ולכך מיחדת היא רק לעם ישראל, שהרי אסור לגוי לשמר שבת ואלו שאר המצוות יכול לקיים. (ועיין רדב"ז הלכות מלכים פרק י"ד הלכה י"ד).

ט. כדאי להקדיש את ליל השבת לבני המשפחה, וזה עדיף מללכת לענג שבת צבורי וכיצא בזה. ומכל מקום ודאי נשמי שקשה לו ואין באפשרותו להאריך עם בני משפחתו, שטוב שילך לענג שבת משישב בטל בביתו.

י. הנהגה טובה מאד היא לקרא בליל שבת קדש בשלחן השבת את השבח הנפלא "נשמת כל חי" הנקרא "ברכת השיר", להודות לה' יתברך ולכוין על כל מה שעבר עלינו במשך השבוע. וזוהי סגולה גדולה ובדוקה להצלחה בשבוע הבא.

יא. אם לא קרא בבקר שנים מקרא ואחד תרגום, יקרא אחר הסעודה. וזה קודם לקריאת התהלים ולכל הנזכר לעיל, שזו חובה על כל איש ישראל.

יב. יזהרו שלא לפתח את סיר החמין של הבקר בשעות הלילה, כל עוד שלא ברור שהתבשיל מבשל כבר כל צרכו.

—

פרק ה - ההנהגות בשבת

הנהגות כלליות השייכות בכל עת מיום השבת

א. להתייחד עם השבת, להמנע מדבור חל ולמעט בשיחה בטילה. וסגלה גדולה להצלחה בכל ימות השבוע שלא לחשב כלל על טרדות החול ובעיות הזמן, ובדאי שלא פוליטיקה וכדומה, שלא לפגוע בקדושתה של השבת.

ב. להרגיש במשך השבת שאנחנו בהשתלמות רוחנית, ולהוסיף בתורה וביראת שמים, וללמד משניות.

ג. אשרי מי שזוכה שלא לדבר בשבת גם דברים בטלים המתרים מעקר הדיו.

ד. שיטת הרא"ם תלמיד רבינו תם בספרו "יראים" (סימן תי): מצות עשה שיחשב האדם בלבו לכבד את השבת ולשמר ולהיות חרד על הדבר וכו', עין שם. ומכאן למד ביביע אומר (ח"ז עמ' עא) שהמסתפק אם אמר "רצה והחליצנו" בברכת המזון אינו חוזר, שאימת שבת עליו ומן הסתם אמר, (ועוד עיין חלק ט עמ' רסא).

ה. "ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך" (שמות כ,ט). פרש רש"י: כשתבוא השבת יהא בעיניך כאלו כל מלאכתך עשויה, שלא תהרהר אחר מלאכה (מכילתא פרשת יתרו). כלומר, מצוה שיחשוב האדם בשבת כאלו הכל עשוי ומוכן לו ולא מוטל עליו כלום, כך שאין לו שום טרדה או מתשבה כל שהיא על עניני העולם הזה. וזהו "מנוחת שלום השקט ובטח".

ו. מי שחושב על מלאכה בשבת קדש לעשותה בחל אינה מתברכת (כף החיים פלאג' סימן ל). ומאידך מי שאינו חושב על כך יתמלאו משאלות לבו לטובה (תוספת שבת בהקדמה). כאלו הקדוש ברוך הוא אומר לו עד השבת עשית השתדלות ומעכשו זהו ענין שלי. חובתנו להשתדל, אולם התוצאות בידי ה' יתברך.

ז. הנהגה טובה, שלא לקרא בשבת קדש על פוליטיקה וכדומה, ואפילו לא בעתונים חרדים. וכדאי שיכין כל אחד לעצמו סדר למוד המתאים לו לימות השבת, כמו משניות שבת פרוש רש"י על הפרשה, ספרי מוסר וספורי צדיקים, וכן כל כיוצא בזה.

ח. אמר מרן הרב שך זיע"א: שומר שבת הוא השומר שאחרים לא יחללוה, וכמו שומר מפעל וכדומה. ולכן יש להשגיח על בני המשפחה שלא יעברו על אסורי השבת. ומשום כך זו המצוה היחידה שבה נאמר: "אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך" (שמות כ,י).

ט. בשבת קדש יש להקפיד יותר בדברים שאין דרך להקפיד עליהם בכל ימות השבוע. בתפלה, בברכות ובמילי דחסידיאות, וכן בעניית אמן ובהזכרת שם שמים שיהיו בכונה גדולה.

י. נעשה אחת של תורה בשבת כמו אלף שעות בימות החל (בן איש חי פרשת שמות שנה שניה בהקדמה).

יא. להקפיד להשלים בשבת מאה ברכות. נכידוע בהיות תפלות השבת קצרות מתפלות ימי החל וברכותיהן מועטות, יש להשלים למאה ברכות בברכות הנהנין.

יב. משום כך כדאי גם להכין מיני בשמים מערב שבת לברך עליהם בשבת בכל הזדמנות "עצי" "עשבי" "ומיני", וכן מיני מגדנות ופרות לברך עליהם בתוך הסעודה ולאחר ברכת המזון (אורח חיים סימן רצ סעיף א).

יג. להתפלל אך ורק בבית הכנסת שיש שם חכם שדורש בדברי תורה, כדי לזכות להתחזקות ולהשתלמות רוחנית.

יד. לאחר התפלה לקחת את הילדים לחכם, שינשקו את ידו ויקבלו את ברכתו שיזכו ליראת שמים ולהתבטח התורה. וכדברי הגמרא (ראש השנה טז:) בדבר הזכות להקביל פני רבו בשבת ובחג. ובפרט שעצם המעמד מוסיף לילדים יראת שמים.

טו. אין לעשות זכר לחרבון בשבת (משנה ברורה סימן תקס סעיף קטן ה).

טז. הנהגה טובה שלא להסתכל בחלולי שבת ובכל מעשה עברה, שדברים אלו פוגמים בעינים ומורידים מהיראת שמים.

יז. בשבת קדש יש לנהג בשנוי מימות החל באכילה בלבוש ובהליכה, ובעקר בסבר פנים יפות הנקרא קירון פנים. שלא יהיו האכילה והלבוש בשבת כביום חל, אלא נאה ומכבד ומפאר יותר, וכן הליכה מישיבת יותר ובנחת ולא במרוצה כבימות החל.

יח. ישנם הסוברים שבשבת ההליכה צריכה להיות עקב בצד גדל ולא מהר יותר.

יט. מעשה בחסיד אחד בשם רבי יהושע, שבשבת היו הלוכו והתנהגותו שונים כל כך משאר ימות השבוע עד שהיה נראה גבוה יותר בחצי אמה (25 ס"מ). והיו קוראים אותו רבי יהושע האריך (הקדמת ספר מנחת שבת).

כ. להזהר מהקפדה בדבור ביום שבת, ולהשתדל להגיע למצב שלא תהיה הקפדה אפלו בלב. וזה גם משום שהילדים ובני המשפחה נמצאים עם ההורים, ובפרט בשלחן שבת, ועלולים ללמד זאת מהתנהגותם. ויש להזהר בזה מאד (לב אליהו חלק א עמ' רעג).

כא. להשגיח על הילדים שלא יסתובבו בשבת קדש ברחובות ובחצות קריה, אלא לאכל אתם ולשנון ולחזור עמם על מה שלמדו במשך כל השבוע. ואם אין ההורים יודעים לחזר על למודי בניהם, יביאו להם מלמדים שיחזרו עמם על תלמודם, ואשריהם שזכו לכך.

כב. המחלל שבת בשוגג צריך להתענות ארבעים יום לתקון נפשו (אורח חיים סוף סימן שלד). ובדורותינו החלשים די בזה שיהרהר בתשובה ויתחזק בשמירת שלושים ותשע מלאכות האסורות בשבת, והוא הטוב שבתקונים (חזון איש באגרותיו חלק ג קמט).

הנהגות השייכות במהלך יום השבת

א. יש להדר אחר טלית נאה ומהדרת לכבוד שבת קדש (כף החיים פלאג" סימן כח סעיף לב).

ב. התכם עיניו בראשו שלא ימלא בטנו בסעודת הבקר כדי שיוכל לסעוד סעודה שלישית (אורח חיים סימן רצא סעיף א). ומטרה נוספת לזה נזכרה לעיל, והיא לשבר תאות האכילה על ידי שאוכל לשם מצוה ולשבע נפשו בלבד. וכן שישאר פנוי לעסק בתורה, שאחרת הולך לנוח לאחר מכן שעות רבות ומבזבז את זמן קדשת השבת (על פי הראב"ד בשער הקדושה בספר בעלי הנפש).

ג. ביום שבת קדש זכות למוד התורה גדולה לאין שעור, ושעה של תורה בשבת שקולה כנגד אלף שעות בימות החול וכנזכר לעיל. ולכך יש להקפיד ללכת ביום השבת לשמע דרשה בדברי תורה מהחכם, ובפרט בעיני מוסר ויראת שמים. ובה מוחלים לו על כל עוונותיו.

ד. רצוי לארגן לילדים ולנער שעור תורה ותהלים על ידי אברך בן תורה וירא שמים, ולחלק להם ממתקים ומתנות. בכדי לעודדם ולחזקם לעלות בתורה ויראת שמים. וכמו כן לארגן מסגרת מתאימה שכזו לבנות ולנערות.

ה. עצה טובה, שלא לעמד בשבת קדש מחוץ לבית הכנסת בשום אופן, כי משני אנשים העומדים בחוץ נעשים שלושה ומשלושה תמשה ועל ידי זה מגיעים לדבורים אסורים כגון לשון הרע רכילות וליצנות, אלא בכל אופן וזמן להכנס לבית הכנסת (חפץ חיים שמירת הלשון שער הזכירה פרק יג).

ו. יש להמנע מלערך מסכת בקורים לשאל בשלום האוהבים והקרובים בשבת, שנכשלים על ידי זה בשיחת חליו, ומרבים בשיחה בטלה בשבת קדש (החיד"א בספרו לב דוד). ושומר נפשו ירחק מהם, ולא יצא מפתח ביתו החוצה אלא להתחבר ליראי ה' וחושבי שמו העוסקים בתורה (פלא יועץ ערך שבת).

—

הדברים אשר יש להשמר מהם ביום השבת

א. אסור להתנהג בשבת כביום חול, וצריך לחוש בשנוי באכילה בהליכה ובלבוש. [ועין לעיל פרק ה הנהגה ה].

ב. יש להזהר שלא להביא על השלחן כלי שהיה על הפלטה, כיון שהוא כלי ראשון. ויש חשש שאחד מן המסבים יתן בו תבלין וכיצא בזה. ויעבר על אסור מבשל דאורייתא.

ג. יש להקפיד שמקום נטילת הידים לא יהיה קרוב למקום הפלטה והסירים, שלא יתיזו ממימי הנטילה עליהם ויהא כמבשל. וכן להרחיק את המגבות ממקומות אלו.

ד. כבר הזכרנו שלא להרבות באכילה יותר מדאי שלא לגרם לבטול תורה, וכן כדי להתגבר על התאוה.

ה. להזהר מאד מאסור בורר בשבת, ולא להביא תבשילים שיש בהם חששות לשלחן, וכגון תירס וזיתים בקפסאות עם מים, או להניח עצמות סביב האכל וכיצא בזה. ומידי פעם יש לעורר על כך בשלחן של שבת, שאפלו להוציא בצל מהסלט ולזרקו כי אינו חפץ בו הרי זה בורר.

—

פרק ח - הנהגות כלליות

הנהגות כלליות השייכות בכל עת, ושייכות הן ביותר בשבת קודש

א. מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה, חוץ מהוצאות שבת ויום טוב וכל הוצאת מצוה שאם הוסיף מוסיפים לו (עיין ביצה טז). ומתר לבטח בה' יתברך שיזמין לו צרכיו גם אחר השבת כשהוציא לכבוד שבת קדש, והם דרגות באמונה. וכתב הרמב"ם (הלכות שבת פרק ל הלכה ז): "כל המרבה בהוצאות שבת ובתקון המאכלים, הרי זה משבח". והפלא יועץ בספרו חסד לאלפים (סימן רנא) חדש שעדיף לצמצם בהוצאות של שבת בכדי לתמך בתלמידי חכמים ובנזקקים "לשמח לב עניים ולהחיות לב נדכאים", עין שם.

ב. אם שולחים את הילדים למשפחות קרובים או ידידים לשבת, יש לבדק היטב את מדת יראת השמים שבבית אותה

משפחה, וכל עוד שלא ברור שרמת יראת השמים עומדת בדרישות אין לשלחם אליהם בשום אופן. וודאי שטוב לשלחם לבית של תלמיד חכם שיראו הנהגת שבת קדש בביתו, שזה ודאי ישפיע עליהם לטובה לדורות עולם.

ג. כשהבנים מגיעים לשבת מהישיבות וכן כשמגיעים החתנים והכלות לשבת, יש להקפיד שלא להזמין לאותה שבת אורחים נוספים, בכדי שיהיו פנויים להקדיש להם את תשומת הלב ולחזקם כיד ה' הטובה.

ד. אין להזמין חברים וכיצא בזה לסעודות השבת כשלא מקפידים ביותר על גדרי הצניעות ושמירת העינים, והרבה תקלות יצאו מכך.

ה. אשרי מי שצוּר ומסיע ל"סל שבת" המעניק סעודות שבת לנזקקים שאין ידם משגת, ומעלתו גדולה כידוע ומפרסם בזהר הקדוש המחמיר במי שלא מסיע לכך (מודפס בסדורים קודם הקידוש של שבת).

ו. המעורר והמזהיר על שמירת קדשת השבת, יכול לתרם מצוה זו לחולה וסגלה היא שיתרפא (תורת היולדת).

—

פרק ט - מלוה מלכא

ההנהגות השייכות בזמן צאת השבת ולאחריה

א. כתוב בזהר הקדוש (יתרו דף פח:): שזמן תפלת מנחה בשבת קדש הוא רעוא דרעוין, ויש לנצל זמן זה לתפלה בכונה ולמוד תורה. ובפרט לפני ערבית של מוצאי שבת קדש לשמע מהתכם מוסר ויראת שמים המחזקים לכל השבוע.

ב. הנוהגים לשמע דברי תורה והתעוררות במוצאי שבת קדש עד זמן רבינו תם, אשריהם ואשרי חלקם, וזוכים לברכת חז"ל (שבת קיח:): וברכת הזהר הקדוש (סוף ההקדמה לפני פרשת בראשית ופרשת פנחס דף רמו.).

ג. מנהג יקר וחשוב לומר עם בניו במוצאי שבת קדש לפני ההבדלה פסוקים להצלחה ותפלות יקרות המדפסות בסדורים, לשבוע טוב וחיים טובים.

ד. אשרי הנוהגים לאכל סעודה רביעית עם פת וברכת המזון, ומשתדלים שיהיה תבשיל מכבד וחשוב, וחובה קדושה לאכל

ה עצה טובה, נשילמד האדם עם בניו במוצאי שבת קדש על השלחן קודם סעודה רביעית בספר הקדוש בן איש חי בפרשת השבוע, ועל ידי זה מרבים בתורה ויראת שמים, ויש בזה לכלם מוסר חנוכי ותורני. גם לרבות, נשקדאי להרבות בממתקים וכיצא בזה כפי הצורך. ובמשך השנים זוכים לסיים הרבה הלכות יקרות ומוסר השכל בהצלחה רבה. ובינתיים עקרת הבית תכין סעודה רביעית טובה.

*
—

אומרים העולם שסגולה להצלחה לכל ימות השבוע ולרפואה שלימה ולסלק פחד דאגות וחרדות, לראות ולשמוע את מרן שליט"א כל מוצאי שבת קודש בליווין. כי הרואה פני צדיק וקדוש אמיתי, אשר כל כולו תורה ויראת שמים וזכו הרבים וענוה טהורה כמרן שליט"א, בודאי שזה קמיע אמיתי המסוגל להרבה מעלות, "ולשון חכמים מרפא" (משלי יב, יח, ועיין כתובות קג).

*
—

"ספר ההנהגות לשבת קודש" זה מוקדש לזכותו ולרפואתו של מרן רבינו הגדול הראשון לציון בעל יביע אומר וטהרת הבית שליט"א. שנזכה להנות מתורתו וקדושתו עוד רבות בשנים, ונסתופף בכנפי גלימתו לקבל בקרוב את פני מלך משיח צדקנו אמן ואמן.

בברכת התורה מעפרא דארעא

חיים רבי

חולון

—

**זכות לימוד התורה בנוסח תימן ושימור המסורת והחייאת מורשת תימן
תעמוד לתורמים היקרים נאמני עדת תימן לברכה והצלחה ישועה ורפואה ומילוי כל משאלה.**

תרום בשמחה ללימוד ילדי תימן

להפקיד או העברה בנקאית לחשבון הת"ת: מבשר טוב, בנק מרכנתיל, סניף גאולה 635 ירושלים. מספר חשבון 55631

לפרטים נוספים להתקשר לטלפון [050-4148077](tel:050-4148077) תזכו למצוות עם שפע ברכה והצלחה.

אם יש בקשה מיוחדת לתפילת הילדים שלחו הודעה. אפשר גם בווטסאפ [054-2254768](tel:054-2254768)

מתמין יבוא הישיבה המרכזית לבני עדת תימן. ירושלים רחוב תרמ"ב 6. טלפון: [02-5812531](tel:02-5812531) דוא"ל: mtyavo@gmail.com email: mtyavo@gmail.com פקס: 077-

4448207 חשבון בנק הדאר: 4874867

מבשר טוב - ת"ת לבני עדת תימן רחוב יחזקאל 46 ירושלים. גני ילדים רחוב ארץ חפץ 112 כניסה ב ירושלים.

דוא"ל: [email: mtyavo@gmail.com](mailto:mtyavo@gmail.com)

לייבסיטי - בניית אתרים